

KUVAUS KIRKOLLISEN TYÖN ESITTELYOPPITUNNILLA 2010 - 2011 ALOKKAILLE ÄNNETUSTA KIRKOLLISEN TYÖN TILAISUUKSIA KOSKEVASTA OHJEISTUKSESTA SEKÄ OHJEISTUKSEN PERUSTEISTA

1. Yleistä

Puolustusvoimissa toteutettavaa kirkollista työtä ohjaa kaksi ohjesääntötasoisia normia. Nämä ovat Kirkollisen työn ohjesääntö (KirkO), jonka puolustusvoimain komentaja on vahvistanut käyttöön otettavaksi 18.6.2003 sekä Yleinen palvelusohjesääntö 2009 (YLPALVO), joka on vahvistettu 7.5.2009 käyttöön otettavaksi 1.7.2009 lukien. Näiden lisäksi työtä ohjaa Pääesikunnan hallinnollinen määräys HF 15/26.10.2009 "Osallistuminen kirkolliseen opetukseen ja kirkollisiin tilaisuuksiin", joka on voimassa 1.11.2009 lukien toistaiseksi,

Alokkaiden opetusryhmät ovat tavallisesti kooltaan 200–350 henkeä. Isossa varuskunnassa vuoden 2011 tammikuun saapumiserän osalta suurin opetustila ei ollut käytettävissä, jolloin ryhmäkoko oli vain 100–175 henkeä. Siten kirkollisen työn periaatteiden esittely vaati 15 erillistä tilaisuutta, joiden toteuttaminen kesti runsaat kaksi viikkoa palveluksen alusta.

Kirkollisen työn ohjesäännön 26. kohdan mukaan kaikki varusmiehet osallistuvat ensimmäiselle kirkolliselle oppitunnille. Sotilaspappi selvittää silloin kirkollisiin tilaisuuksiin ja opetukseen osallistumisen periaatteet sekä sotilaspapin osuuden varuskunnan mielenterveytyössä ja muussa ihmisen tukemisessa.

Yleisen palvelusohjesäännön 195. kohdan mukaan joukko-osaston pappi tarjoaa henkistä ja hengellistä tukea sitä tarvitseville. Sotilaspappi vastaa eettisen opetuksen ja kasvatuksen toteuttamisesta joukko-osastossa. Hän osallistuu psykososiaalisen tuen antamiseen joukko-osaston henkilöstötukiryhmässä.

2. Valmistavat tehtävät

Isossa varuskunnassa sotilaspappi aloittaa kirkollisen työn esittelyoppitunnin varmistamalla varusmiesjohtajilta sen, että kaikki alokkaat uskontokunnasta ja vakaumuksesta riippumatta ovat läsnä. Oppitunnin alussa paikalla ovat myös alokkaiden omat ryhmänjohtajat, jotta myös he saisivat päivitetyn tiedon siitä, mitä periaatteita kirkollisessa työssä noudatetaan. Oppitunti antaa perustiedot positiivisen ja negatiivisen uskonnonvapauden toteutumisesta varuskunnassa.

3. Ensimmäisen oppitunnin sisältö

Sotilaspappi käy läpi Kirkollisen työ ohjesäännön 25. kohdan, jonka mukaan kirkolliset tilaisuudet ja oppitunnit ovat palvelusta evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluville varusmiehille ja että myös muut voivat osallistua niihin. Varusmiehille, jotka eivät osallistu, järjestetään jumalanpalvelusten ja kirkollisten oppituntien ajaksi ohjattua elämäkatsomustiedon opiskelua.

Kirkollisen työn palveluluonteisuuden kirkkokuntien jäsenille sotilaspappi kertoo perustuvan uskonnonvapaussäädösten positiiviseen tulkintaan.

Seuraavaksi sotilaspappi kertoo negatiivisen uskonnonvapauden toteutumisesta; miten niiden varusmiesten tulee menetellä, jotka eivät osallistu. Heidän on kirkollisen työn normin PVHSM KIRKOLLINEN ALA 018 (HF15/26.10.2009) mukaan kerrottava (ilmoitettava) asiasta oman perusyksikkönsä päällikölle. Ilmoitus tulee tehdä uudelleen, jos perusyksikkö vaihtuu. Sotilaspappi saa päälliköltä tiedon korvaavaan

tapahtumaan osallistuvien määrästä, minkä perusteella hän pystyy huolehtimaan näiden varusmiesten opiskelumateriaalin riittävästä saatavuudesta.

Negatiivisesta uskonnonvapaudesta ja siihen liittyvästä toiminnasta kertoessaan sotilaspappi korostaa, että vain perusyksikön päällikkö on normin mukaan oikeutettu toteamaan sen, että joku haluaa tehdä korvaavia tehtäviä, ja että juuri päälliköllä on velvollisuus järjestää korvaavaa opiskelua. Sotilaspappi korostaa, että kyseistä päätöstä ei ole delegoitu varusmiesjohtajille.

Lisäksi tuodaan esille se, etteivät varusmiesjohtajat saa estää ketään tulemasta kirkollisiin tilaisuuksiin. Sotilaspappi tuo tässä vähemmistöuskontojen jäsenten asian esille, koska varusmiesten uskontokunnissa on olemassa muitakin kristittyjä tunnustuskuntia kuin evankelis-luterilaiset ja ortodoksit. Heitä ovat esimerkiksi helluntalaiset ja vapaakirkolliset, jotka osallistuvat hyvin mielellään hartauksiin.

Sotilaspappi korostaa ilmoittamismenettelyn asianmukaisuutta siksi, että uskonnonvapaus toteutuisi juuri lain edellyttämällä tavalla varuskunnassa, eivätkä esimerkiksi varusmiesjohtajat toimisi puutteellisen tiedon varassa lain vastaisesti.

Sotilaspappi kertoo myös sen, että hän on virkansa puolesta kiinnostunut seuraamaan uskonnon- ja vakaumuksen vapauden toteutumista, koska sitä edellyttää osaltaan Yleisen palvelusohjesäännön 195. kohta (ja Kirkollisen työn ohjesäännön 24. kohta). Sotilaspappi pyytää ilmoittamaan mahdollisista puutteista itselleen, jotta hän voi käsitellä asian joukko-osaston komentajan kanssa ja huolehtia sen normien edellyttämälle tolalle.

Sotilaspappi rohkaisee kääntymään joukko-osaston sotilaspastorin puoleen myös niissä tapauksissa, missä henkilö katsoo uskonnonvapauttaan loukatuksi. Yhdessä keskustelemalla on yleensä mahdollista selvittää, mitä on tapahtunut ja mistä on kysymys sekä löytää sellainen käytännön ratkaisu toiminnassa, jonka kanssa pystytään elämään.

Sotilaspappi kertoo myös olevansa vähemmistöuskontojen jäsenten käytettävissä ja olevansa valmis opastamaan ja neuvomaan, että eri uskontokuntiin kuuluvilla olisi mahdollisuus - palveluksen suomissa puitteissa - oman uskontonsa harjoittamiseen (YLPALVO kohta 448.).

Sotilaspappi kertoo muutamia omassa varuskunnassa - varusmiesten parissa - esille nousseita konkreettisia esimerkkejä uskonnonvapauteen liittyvistä erityiskysymyksistä, jotka esimerkit auttavat ymmärtämään oikealla tavalla sekä positiivisen että negatiivisen uskonnonvapauden toteutumista.

4. Uskonnonvapauden konkreettinen toteutuminen (soveltava kertaus)

Sotilaspappi kertoo vielä erilaisia mahdollisuuksia: Kirkollisiin tilaisuuksiin osallistuminen ja niistä pois jääminen voidaan esimerkiksi toteuttaa eri tavoin. On mahdollista olla mukana kaikessa, jolloin ei tarvitse kertoa tai ilmoittaa mitään. On mahdollista ilmoittaa, että osallistuu oppitunneille, mutta ei osallistu hartauksiin. On mahdollista ilmoittaa, että ei osallistu oppitunneille eikä hartauksiin.

5. Sotilasvalaa koskevat vaihtoehdot ja niiden selvittäminen

Sotilaspappi selventää tällä oppitunnilla päällikön myöhemmin kertoman lisäksi sotilasvalaan ja vakuutukseen liittyviä valinnanmahdollisuuksia: Vuonna 2003 voimaan astunut uusi uskonnonvapauslaki (453/2003) toteuttaa valan ja vakuutuksen osalta täydellisen symmetrian: kaikilla valaan tai vakuutukseen kunnian ja omantunnon

kautta velvoitetuilla on vapaus valita uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta riippumatta joko valan vannominen tai vakuutuksen antaminen.

Tarkasti käsitellään esimerkiksi uskonnottoman mahdollisuus vannota sotilasvala, vaikka siihen kuuluu hartaus.

Sotilasvala on ennen muuta sotilaiden juhlaperinnettä ja ikivanhoja traditioita, mihin Suomessa on kuulunut jo parin vuosisadan ajan sotilasperinteen kiinteänä osana kenttähartaus. Siksi ne, jotka valitsevat sotilasvalan isänmaalle annettavan lupauksensa muodoksi, joutuvat väistämättä olemaan läsnä myös tilanteessa, jossa harjoitetaan uskontoa. Mutta uskontoa ei tarvitse tuolloinkaan konkreettisesti harjoittaa, koska valaparaatia koskee Yleisen palvelusohjesäännön 415. kohta. Siinä todetaan, että evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomat tekevät "RUKOILKAAMME" kehotussanalla asennon. Muut tekevät rukousasennon.

Sotilaspappi selittää, että kun vaihtoehtoiseen toimintatapaan oikeutettu henkilö tekee valaparaatissa tavanomaisen asennon, kun kuulee kehotuksen "RUKOILKAAMME", hän osoittaa kunnioittavansa muiden palvelustoveriensä vakaumusta. Hän kyllä kuulee korvillaan uskonnollisia sanoja, mutta ei toiminnallaan halveksi muita eikä itsekään joudu vakaumuksensa vastaisesti taivuttamaan päätään rukousasentoon.

Tämän jälkeen sotilaspappi kertoo, että ellei mainittu käytäntökään tunnu sopivalta, ainoaksi mahdollisuudeksi jää silloin lain suoma tasavertainen mahdollisuus valita valan sijaan sotilasvakuutus. Siinä ei ole mitään uskonnollista elementtiä.

6. Lopuksi

Lopuksi sotilaspappi toteaa vielä, että jos varusmies ei jostain syystä tee uskonnonvapautta koskevia ratkaisujaan palveluksensa alussa, hän voi tehdä ne myöhemminkin, jos siihen tulee silloin tarvetta tai jos uskontokunta tai varuskunta esimerkiksi muuttuu palveluksen aikana. Esimerkiksi oppitunneilla sotilaspapilla on aina mukanaan korvaavaan opiskeluun soveltuvaa aineistoa.

Sotilaspappi kertoo vielä, että häneen saa ottaa aina yhteyttä kaikissa tilanteissa riippumatta siitä, mitä vakaumusta varusmies edustaa tai on edustamatta mitään.